

Posudek vedoucího na magisterskou práci „Římské importy v jižní Asii“, předloženou Jiřím Holečkem

Ústav pro klasickou archeologii FF UK v Praze

(62 stran textu, 19 obrázků, Praha, 2012)

Předkládaná práce si klade velmi ambiciózní cíl: zmapovat vývoj námořního obchodu mezi Středomořím a Indií v době římského císařství. Autor navazuje na svou bakalářskou práci, v níž věnoval pozornost pozemním obchodním stezkám mezi Římem a Čínou. Hned v úvodu (kap. 1) shrnuje své hlavní zdroje i prameny. Sice zde řada prací chybí, je třeba ovšem pochválit práci s nejnovějšími přehledy na dané téma, které většinu dílčích objevů, jinak publikovaných jen ve „výkopkách“, již znají (The Traders in Rome's Eastern Commerce Kyla McLeistera, Rome and the Distant East Raoula McLaughlina a Provincializing Rome: The Indian Ocean Trade Network and Roman Imperialism Matthewa P. Fitzpatricka). Chybí zde však například sborník *Migration, Trade and Peoples PART 1: INDIAN OCEAN COMMERCE AND THE ARCHAEOLOGY OF WESTERN INDIA (2009)*, ze kterého by vedle jiných článků bezesporu zasloužil pozornost příspěvek Roberty Tomberové *Beyond Western India: the Evidence from Imported Amphorae*, který naznačuje možné posuny cílových oblastí římského obchodu v době císařství. Článek Lucy Blue (*Boats, Routes and Sailing Conditions of Indo-Roman Trade*) by byl zase dobrým východiskem pro kapitulu o trasách a navigaci. Bez odezvy by neměla zůstat ani kniha R. Tomberové *Indo-Roman Trade: From Pots to Pepper* z roku 2008 (třebaže postrádá většinu podstatných ilustrací, předkládá nové posouzení vzájemných obchodních vztahů).

Druhá kapitola je vlastním řešením práce a je rozčleněna na obecnou charakterizaci obchodu na východě i na západě (kap. 2.1), popis mořeplavby a způsobů navigace (2.2), a zejména kategorizaci zboží obchodovaného v tomto prostoru (2.3), kde je zavádějícím způsobem vymezena část o „ostatním exotickém zboží“: zde se stavíme spolu s autorem automaticky na západní konec této obchodní soustavy a vnímáme ekvivalent exotické=východní. Snad poněkud matoucí dojem může znít název kapitoly 2.4 „Ekonomický aspekt obchodu mezi Západem a Východem“, neboť problematika obchodu je navýsost ekonomická ve většině svých aspektů. Z archeologického hlediska jsou zásadní kapitoly 2.5 – 2.7 o přístavech na obou koncích navigačních tras a nálezech, které obchodní aktivity bezprostředně dokládají.

Oproti zmiňované bakalářce se autor v úvodní části více zaměřil na písemné prameny, jejichž přehled podává na třech stranách. Jednu z nich – Periplus EM – pak používá, v souladu s postupem většiny badatelů, jako základní referenční pramen.

V kapitole 2.6 bych považoval za přínosné uvést na počátku nějaká obecná východiska a zdůvodnit, proč zrovna tyto skupiny nálezů jsou důležité. Jistě by stálo zato pojednat například římské transportní amfory, které jsou velmi dobrým datačním prvkem a jejich studium přináší řadu dalších informací zejména o přesném místě původu zboží, ale také o měnících se cílových regionech (zde zpočátku především jih Indie, později severozápad, viz práce R. Tomberové, 2009, uvedená výše).

Z formálního hlediska je práce vypracována na slušné úrovni, přesto se autor nevyvaroval několika pochybení:

- v obsahu by čtenář přivítal čísla stránek jednotlivých oddílů
- seznam vyobrazení v příloze by měl asi obsahovat spíše skutečný seznam vyobrazení než pouhý výčet jejich zdrojů, zvláště když tyto již známe ze seznamu literatury
- daleko větší péči by zasloužila samotná obrazová příloha: obrázkům by prospělo vyšší rozlišení a editace jejich vlastností (jas, kontrast); dobrou práci by tam, kde fotoaparát nestačí, odvedl scanner

- tabulka (obr. 2) je relevantní jen zčásti, pro dané téma z ní stačilo vybrat jen předměty indického původu
- rozhodně chybí přehledová mapa s vyznačením předpokládaných tras mezi ústím Rudého moře a Indií – jak při pobřeží, tak monzunových

Najdeme i občasné jazykové zaškrtnutí: oblastí „Thebaid“ (str. 50) je patrně myšlena Thebaida tj. okolí egyptských Théb (autorem ponechána anglická podoba názvu bez skloňování). Angličtina stojí i za dalšími nečeskými tvary: Ujjain namísto Udždžain (str. 53), dále Urayur místo Urajur (str. 54), Photios je zřejmě Fotios (str. 56). Za pořadovými číslovkami u Ptolemaiovců chybí tečky (str. 11-12). Dnešní český tvar Etiopie není třeba již počítovat (Ethiopie, str. 12). Za zbytečnou chybu považuji používání kondicionálu („něco mělo být“) namísto času minulého („bylo“), kterou přiřítám neobranému překladu z angličtiny, kde toto funguje jinak (mnoho příkladů, netřeba zde vypočítávat).

Jako vedoucí práce musím podotknout, že autor se práci věnoval poměrně dlouhou dobu a připravoval ji pečlivě, systematicky konzultoval a většinu podnětů v práci zohlednil. Výsledný tvar práce splňuje nároky, které klademe na závěrečnou práci magisterské úrovně, a je vhodným podkladem pro obhajobu a získání titulu magistr. Podle mého názoru jde o práci, již lze hodnotit jako *velmi dobrou*.

V Čelákovcích 15. 9. 2012

Ladislav Stančo